
Світова політика

УДК 327.56 (44:581)«2007/2012»

Салтиков В. В.*Студент Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка***УЧАСТЬ ФРАНЦІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ СИТУАЦІЇ
В АФГАНІСТАНІ ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА Н. САРКОЗІ**

Аналізується рівень наданої допомоги Францією за президентства Ніколя Саркозі у розбудову миру та стабільності у Афганістані, досліджується ефективність наданої допомоги.

Ключові слова: *адміністрація Саркозі, французька допомога Афганістану.*

На сьогодні важливість проблеми стабільності в Афганістані зумовлює прийняття ефективних заходів допомоги даній країні та швидкій реакції з боку світової громадськості. Дана стаття описує рівень та ефективність наданої допомоги Афганістану від Франції за президентства Ніколя Саркозі. Актуальність даної роботи обумовлена невирішеністю афганського питання до сих пір і покликана на те, щоб наочно показати, беручи за приклад Францію часів Саркозі, у якому напрямі треба рухатись міжнародним силам для вирішення афганської проблеми як до моменту їх остаточного залишення території даної держави так і після, залишаючись вірними своїм зобов'язанням будувати мир та порядок на афганській землі.

Дана тематика комплексно, аналізуючи виключно роль Франції в загальних зусиллях з підтримки миру та встановленні стабільності в Афганістані у період президентства Саркозі у 2007–2012 роках, не висвітлювалася у працях вітчизняних науковців, які зосереджували свої дослідження загалом на діяльності держав коаліції в Афганістані протягом усієї тривалості війни починаючи з 2001 року. Лише французькі дослідники зосереджували свої зусилля на вивченні конкретно

даної теми, однак їхні дослідження не були використані при написанні даної статті.

Відповідно, у ході підготовки даної роботи були сформульовані завдання опису, характеристики політики Ніколя Саркозі у Афганістані за часів його президентства, надання оцінки ефективності заходів, вчинених президентом Франції. Основну мету роботи можна схарактеризувати як аналіз ролі Франції у розбудові миру, стабільності та безпеки в Афганістані у проміжок часу з 2007 до 2012 років.

У 2001 році у намірах навести порядок в Афганістані, подолавши сили талібів, до світової демократичної спільноти долучила свої військові сили і Франція, яка надіслала свій військовий контингент чисельністю більше 1,7 тисячі осіб до Міжнародних сил сприяння безпеки (ISAF), які було створено резолюцією № 1386 Ради Безпеки ООН від 20 грудня 2001 року, та які перейшли у відання НАТО у 2003 році. І з того часу Франція зробила значний внесок у обороні мирного афганського населення, поваленні режиму Талібан, становленні демократії. Немалою кров'ю, варто відмітити, їй вдалося це. За даними незалежного інтернет-сайту icasualties.org станом на грудень 2012 року втрати Франції склали 86 життів військовослужбовців [8]. Надалі розглянемо внесок Франції для досягнення миру та стабільності у Афганістані за часів правління президента Франції Ніколя Саркозі (2007–2012 рр.).

Почнемо з того, що від часів заснування ISAF французький склад військ збільшився з трохи більше 1,7 тисяч до 3935 військових на сьогоднішній день (лютий 2013 року), унаслідок чого Франція перебуває на п'ятому місці серед надісланих військових контингентів усіх держав, поступаючись США, Великобританії, ФРН, Італії. Спільно з ISAF французькі воєнні сили брали участь у ряді операцій в Афганістані: «Нескорена свобода», спеціальній операції «Памір», операції військово-морських та повітряних з'єднань «Геракл», операції «Épidote» по тренуванню афганської сухопутної армії (загалом з 2003 року більше 8400 військових афганської армії пройшли тренування у військових підрозділів Франції). Лише за 2009 рік операції в Афганістані коштували Франції € 450 мільйонів, що становило більше половини всіх видатків на воєнні операції Франції закордоном (€ 870 млн.) [1].

І попри рішення Н. Саркозі щодо передчасного (до загального виводу військ ISAF) виводу французьких військ, яке було підтримане і Ф. Олландом, Франція і надалі у майбутньому бачить надзвичайно важливим допомагати уряду Афганістану повноцінно виконувати функції,

покладені на нього задля досягнення абсолютного суверенітету, зберігати присутність військових радників, які б навчали афганських військових спеціалістів веденню бою й надалі надавати економічну допомогу, ініціюючи економічне зростання країни.

Під час зустрічі Саркозі з Ангелою Меркель у містечку Блесайм під Страсбургом 10 вересня 2007 року було домовлено здійснювати двосторонні франко-німецькі навчання афганських військових спеціалістів та створення військової школи з тилового забезпечення для сухопутних сил Афганістану. Ще під час саміту Великої вісімки у Хайлігендаммі 6–8 червня того ж року було погоджено проводити у найближчому майбутньому «афганізацію» конфлікту, поступово виводячи військові контингенти усіх держав, що було гаряче сприйнято Н. Саркозі, який розділяв погляди більшості населення Франції щодо невиправданості настільки тривалого перебування французьких військ у гарячій точці, що йшло в розріз з поглядами на цю проблему американської адміністрації.

На прохання уряду Афганістану Францією було скликано 12 червня 2008 року у Парижі міжнародну конференцію з підтримки Афганістану. Основними пунктами порядку денного якої стали загальноовизнані збільшення координації зусиль держав, які мають військові з'єднання у ISAF, збільшення фінансових внесків задля швидшого досягнення миру в Афганістані, підтверджувались наміри держав до довгострокового забезпечення відродження економіки та економічного розвитку Афганістану і червоною ниткою на конференції проходила «афганізація» конфлікту, за яку так активно виступав Н. Саркозі [4].

Координацію органів влади Франції щодо політики відносно Афганістану має здійснювати Спеціальний представник для Афганістану та Пакистану, посада якого була введена у лютому 2009 року, саме під час президентства Саркозі.

12 липня 2011 року Саркозі відвідав Афганістан, де у місті Суробі зустрівся з військовими з'єднаннями Франції, перед якими виступив з доповіддю. У ній він засвідчив свою повагу військовослужбовцям, згадав загиблих, відзначив успіхи ВС Франції у рамках операції «Памір» і наголосив на намірах вивести четверть військових (майже 1 тисячу) до кінця 2012 року і згадав прагнення Франції і надалі активно допомагати уряду Афганістану у подоланні нагальних проблем [1]. Як бачимо, і у цьому випадку він не відійшов від свого офіційного курсу «афганізації» війни.

З цією метою 27 січня 2012 року Н. Саркозі та Х. Карзаєм було підписано Угоду про мир та співробітництво між обома державами, яка прийшла на зміну попередній, що втратила чинність на початку 2012 року. Положення даної Угоди відзначили перехід участі Франції у справах Афганістану з переважно воєнної допомоги до допомоги мирними засобами. Карзай погодився, що надалі справа миру в державі має повністю залежати від сил афганської армії з широкою допомогою без військової участі залучених країн, мета яких — досягнення стабільності в Афганістані.

Дана угода, яка розрахована на 20-річний період детально намітила розвиток двосторонніх відносин на наступні 5 років у таких напрямках: досягнення безпеки шляхом передачі досвіду афганським військовим через військові та поліцейські тренування, створення на зразок французької — афганської жандармерії, основне завдання якої швидко реагувати на порушення стабільності всередині держави; науки і технології; культурного розвитку Афганістану через заходи у сфері науки, освіти, здоров'я, передання досвіду державного управління та сільськогосподарського розвитку; економіки та торгівлі. Водночас Саркозі запевнив, що і надалі економічна допомога Франції буде присутня, більше того, її масштаби будуть зростати з кожним роком [7].

У 2002 році Францією була заснована програма дій з економічного відтворення Афганістану, чіткими основними цілями були реакція на надзвичайну гуманітарну ситуацію, що склалася, і відродження традиційного співробітництва, що було повністю продовжено і після президента Ж. Ширака. Так, урядом Н. Саркозі активно проводились заходи у співпраці в області охорони здоров'я, сільського господарства і культури, була налагоджена допомога французьких середніх шкіл (Esteqlal і Malalai) в Кабулі, надавалась активна допомога у співробітництві держав у сфері управління та верховенства права, через значні потреби Афганістану в цих області [3].

З 2004 року Афганістан має преференції у наданні фінансової допомоги через гранти Французького агентства з розвитку (AFD) та через більший доступ до видатків з Фонду зони пріоритетної солідарності (FSP), оскільки був включений у Зону пріоритетної солідарності (PSZ), до якої входять держави-партнери Франції, з якими ведеться активне співробітництво, та які потребують більшої уваги вищого керівництва Франції. Так, наприклад, адміністрацією Саркозі було запущено проект по відродженню бавовництва (було надано AFD грант в розмірі €

10 млн.) у провінціях Кундуз і Балх, а також реабілітаційний проект для національної системи переливання крові (видатки AFD на який склали € 8 млн.) [3].

На конференції в Парижі в червні 2008 року президент V Республіки оголосив, що французька допомога Афганістану буде збільшена до € 106 млн. протягом трьох років, більш ніж у два рази в порівнянні з попереднім періодом (€ 13,57 млн. щорічних виплат у період між 2005 і 2007). І слово дотримав: ця допомога в основному була направлена у співробітництво в галузі охорони здоров'я та сільського господарства, двох ключових областей для швидкого підвищення рівня життя афганського населення в умовах воєнного часу. У ході виконання цього зобов'язання особливу увагу було приділено реалізації проектів сільського господарства у провінціях Капіса і Суробі. А команда французьких експертів з 9 фахівців у галузях управління та розвитку була направлена у ці провінції улітку 2010 року з метою більш ефективного дослідження ситуації.

Зусиллями адміністрації Саркозі Францією було проведено координацію міжнародних зусиль з підтримки створення афганського парламенту в тісній співпраці з Програмою розвитку ООН (ПРООН) та ЄС. Французьке міністерство закордонних справ пожертвувало € 2,5 млн., порівнюючи з Європейською комісією, яка надала € 3,5 мільйона євро. Цей проект складався з підготовки ефективної парламентської адміністрації для підтримки роботи виборних посадових осіб. Підґрунтям досягнення ефективності у цьому були доповіді Сенату Франції та експертизи Національних зборів. Франція була одним з контрибуторів задля підтримання легітимності парламентських виборів 2010 року, дозволивши значно зменшити рівень порушень при голосуванні, порівнюючи з виборами 2005 року. Більше того, у 2007 році було запущено франко-німецький проект підготовки суддів і магістратів для афганського Верховного суду.

Адміністрацією Саркозі і надалі надавалась допомога у фінансуванні медичних установ у Афганістані, яка відбувалася у рамках здійснення проектів AFD. І надалі спонсорувався Медичний інститут для дітей у Кабулі, який було відкрито за президентства ще Жака Ширака з приватних пожертвувань, зібраних французькими фондами «Enfants Afghans» (Фр. «Діти Афганістану») та «La Chaîne de l'espoir» (Фр. «Ланцюг надії»), і за підтримки французького міністерства закордонних справ.

У галузі освіти, на додаток до французької середніх шкіл у Кабулі, про які вже згадувалося, Франція продовжувала підтримувати за прези-

дентства Саркозі реабілітацію декількох інститутів підготовки вчителів та оновлення шкільних учбових програм заснованих ще у 2001 році. У секторі вищої освіти, співпраця була розпочата з Кабульського університету (Школа права, Французьке відділення).

Французьке керівництво також з 2001 року вело активне відновлення приватного сектору. Надавалися кредити малим підприємствам Афганістану і за правління Саркозі у 2008 році кредити становили € 5 млн. Більше того, було виділено понад € 10 млн. на розвиток мобільного телефонного зв'язку всередині Афганістану. Через рік після вводу французьких військ у складі міжнародного контингенту було відновлено збереження в Афганістані програми тисячолітньої спадщини, відновилися археологічні дослідження через відновлення Національного інституту археології, який отримав французьке фінансування у 2010 році.

27 січня 2012 року безглузде вбивство чотирьох французьких солдат у місті Капіса від 20 січня змусило тодішнього президента Ніколя Саркозі оголосити про виведення французьких військ до кінця 2013 року, що на рік раніше від запланованого строку щодо виводу військ ISAF [6]. Раніше неможливість Афганістану надати мінімальний необхідний рівень безпеки союзним військам багато разів викликала занепокоєння у голови держави Франція, але трагічні події кінця січня стали точкою кипіння для французького президента.

Перед цим дане рішення було повідомлено президентові США Бараку Обамі особисто, як голові держави, яка має найбільшу військову присутність у нестабільній зоні та здійснює командування операціями ISAF, та вже впродовж зустрічі міністрів оборони країн-членів НАТО 2–3 лютого того ж року відповідна заява була офіційно зроблена перед учасниками саміту.

«Ми вирішили у спільній згоді з президентом Хамідом Карзаєм просити НАТО ввірити ведення військових місій НАТО афганській армії протягом 2013, негайне виведення військ Альянсу і звести до мінімуму подальше перебування невійськових спеціалістів НАТО в Афганістані»,— заявив Н. Саркозі у інтерв'ю британській газеті «Телеграф» від 27 січня 2012 року після зустрічі з Карзаєм напередодні у Парижі [7].

Нинішній президент Франсуа Олланд неоднократно заявляв про підтримку і наступництво у здійсненні наміру свого попередника щодо більш раннього у порівнянні з військами ISAF виводу французького

військового контингенту з Афганістану. Однак поки що ніяких кінцевих домовленостей щодо цього так і немає.

Таким чином, Франція, як член багатьох міжнародних організацій, основну мету яких можна звести воедино — мир, демократія і достаток у всьому світі, як постійний член Ради Безпеки ООН і як держава, що має на меті поставлені завдання щодо досягнення правомірності і справедливості як всередині, так і поза кордонами, вважає справою честі зробити вклад у розвиток демократії, благоустрій по всьому світу, у боротьбу з проблемами людства, зокрема, у боротьбу з тероризмом, яка ведеться у рамках воєнних дій в Афганістані.

Однак, впродовж останніх років з одержанням військами ISAF абсолютної переваги у асиметричному конфлікті в Афганістані, а, особливо, зі знищенням колишнього терориста № 1 Усами Бен Ладена, Франція вважає за необхідне відійти від ведення збройних дій у регіоні власними силами, вивести свої контингенти і перевести ведення війни суто на зусилля афганської армії. Про що свого часу активно заявляв Ніколя Саркозі, в після січневих подій 2013 року в Афганістані і взагалі зайняв тверду позицію щодо якомога скорішого виведення військ. Однак не судилося йому завершити здійснення бажаного через завершення своєї каденції, і плани його зможе вже реалізувати його наступник — Франсуа Олланд, якщо не відійде від цих намірів.

Ми переконалися, що за часів правління Н. Саркозі участь Франції у антитерористичній коаліції в Афганістані активізувалась і проходила більш активно в основному через більшу інтенсивність військових операцій ISAF. Налагодились більшою мірою ніж раніше відносини між обома країнами у мирних сферах: економічній, соціальній, політичній та інших. Франція передала величезний досвід військам Афганістану через військові навчання і наблизила досягнення цілі щодо повної самостійності афганської армії після виводу військ коаліції. Франція часів Саркозі здійснила значне безкорисливе фінансування у приватний сектор економіки Афганістану, поліпшила певною мірою становище афганців, що проживали у повній розрусі, спонукала розвитку демократії в державі через зусилля у реформуванні державного устрою Афганістану. Франція неодноразово ставала ініціатором зустрічей щодо проблем Афганістану (Блесайм, 2007; Париж, 2008), на яких наголошувалась основна позиція Франції щодо «афганізації» конфлікту. Президентство Саркозі було надзвичайно позитивним для майбутнього Афганістану. Свідченням цьому можуть бути не однократні візити Карзая до Саркозі і навпаки, укла-

дення нового Договору про мир і співробітництво на 20 років, у якому детально розписано плани щодо співробітництва на наступні 5 років.

Таким чином, внесок Франції у перебіг конфлікту в Афганістані за часів Ніколя Саркозі можна розглядати як суто позитивний, зі значними зрушеннями і досягненнями, в основному через доказ Францією своєї ваги у проведенні війни в Афганістані і у ефективності заходів, які були здійснені у відношенні до цієї держави.

Список використаних джерел:

1. Afghanistan: [Електрон. ресурс] // France at the United Nations — Режим доступу: <http://www.franceonu.org/france-at-the-united-nations/geographic-files/asia/afghanistan-443/article/afghanistan>
2. Afghanistan and the international community: [Електрон. ресурс]//France Diplomatie.— Режим доступу: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/afghanistan-498/afghanistan-and-the-international>
3. France`s commitment in Afghanistan: [Електрон. ресурс] Інформаційна довідка.— Режим доступу: http://www.franceonu.org/IMG/pdf_ENGAGEMENT_FRANCE_EN_AFGHANISTAN-EN.pdf
4. French assistance for reconstruction: [Електрон. ресурс]//France Diplomatie.— Режим доступу: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/afghanistan-498/france-and-afghanistan/french-assistance-for>
5. French troop pullout from Afghanistan to start in July: [Електрон. ресурс]//BBC News Asia.— Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-18381466>
6. French leader Francois Hollande in Afghanistan: France's combat troops to pull out by year end: [Електрон. ресурс]//CBSNews.— Режим доступу: http://www.cbsnews.com/8301-202_162-57441377/french-leader-francois-hollande-in-afghanistan-frances-combat-troops-to-pull-out-by-year-end
7. Nicolas Sarkozy and Hamid Karzai to push for early Afghanistan handover: [Електрон. ресурс] // The Telegraph.— Режим доступу: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/afghanistan/9045634/Nicolas-Sarkozy-and-Hamid-Karzai-to-push-for-early-Afghanistan-handover.html>

-
8. Operation Enduring Freedom. Casualties: [Электрон. ресурс]//Operation «Enduring Freedom». — Режим доступа: <http://icasualties.org/oef/Nationality.aspx?hndQry=France>

Стаття надійшла до редакції 22.02.2013 р.

Салтыков В. В. Участие Франции в регулировании ситуации в Афганистане при президентстве Николя Саркози

Анализируется уровень предоставленной помощи Францией при президентстве Николя Саркози в развитие мира и стабильности в Афганистане, исследуется уровень оказанной помощи.

Ключевые слова: *администрация Саркози, французская помощь Афганистану.*

Saltykov V. V. France's participation in resolving the situation in Afghanistan under the presidency of Nicolas Sarkozy

The paper analyzes the level of assistance provided by France under the presidency of Nicolas Sarkozy to the development of peace and stability in Afghanistan, examines the level of assistance provided.

Keywords: *Administration of Sarkozy, Aid of France to Afghanistan.*